


## ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

 *Cosimo PERROTTA, Consumption as an Investment: I. The fear of goods from Hesiod to Adam Smith.* London and New York: Routledge, 2004, pp. xx+378.

The author of this book, Full Professor of the History of Economic Thought at the University of Lecce, has studied several decades ago issues concerning the field of History of Economic Thought. He devoted himself to this study not only with deep interest, but also with a critic mind at the same time.

The book is the partial outcome of a long research into the relationship between the increase in consumption and the increase in productivity in the economic thought of the Past. The author examines the past attitude towards the two basic ways of increasing social wealth. The first of these ways keeps production costs low through a low level of producers' consumption. The other has the opposite basis: improving the quality of the production process thanks to increasing consumption by the producers. The author examines the 'fear of goods' - as it has been expressed by Eli Heckscher - which has prevented a positive view of the increase in wealth and consumption since the Ancient Times, and hindered capitalist development in the medieval and modern eras.

The book consists of eleven chapters. The first chapter entitled «Introduction: The Legacy of the Past» (pp. 1-10, notes at p. 244) acknowledges the problem and stresses the fact that this issue was not studied systematically in the past. The author highlights the issue from Hesiod up to the beginning of the eighteenth century and declares that he analyzes the problem in connection with the thought of the past established between an increase in human consumption and an increase in productivity.

The second chapter entitled «The Ancients and Inner Wealth» (pp. 11-42, notes pp. 244-249), first published as «The legacy of the past: The ancient economic thought on wealth and development», *European Journal of the History of Economic Thought*, vol. 10(2) (2003), is an impressive, analytical description of the theory of wealth of the Ancient Greeks. The problem of wealth and its fair distribution, its ethical evaluation and the limits of its acquisition is one of the fundamental traits of the Hellenic economic philosophy and the lyric and comic poetry, especially philosophy, have dealt with that. The composition of a series of treatises entitled «On Wealth», written either in a form of a dialogue -like the work «Eryxias or On wealth»<sup>1</sup>- or in the form of treatises<sup>2</sup> are an infallible witness to it. The author recognises this fundamental issue and relates, in a comprehensive manner, easily understood, the creation of civilization and civilized life with the appearance of wealth. He declares the theory of the evolution of the mankind from the "Golden Age" to the establishment of the civilized life. In this procedure he carefully analyzes the ideas of the authors from the age of Hesiod to the Hellenistic Times. Parallel to this description of the establishment of the civilized society is the theory of progress. Now, belief in future progress was professed by Xenophanes, who first formulated the idea of

progress, and by many writers after him. The feeling of progress is epitomized in the new word used by Hellenistic authors to denote the advance of mankind. Instead of the "augmentation of knowledge" (επίδοσις), the favorite term of the fourth century, the Hellenistic age preferred "cutting one's way forward" (προκοπή), Zeno's word for the unending striving for self-improvement<sup>3</sup> and the word which in its Latinized form -"procedere, progredi, processus, progressus"<sup>4</sup>- became the archetype of the modern word "progress"<sup>5</sup>. The author analyzes and describes extensively the ideas of the Ancient Greeks on wealth and it is a merit of this chapter that the authors of the Hellenistic Times are also mentioned. It is worth noting that Aristotle wrote a treatise entitled «On wealth», which influenced Plutarch<sup>6</sup>.

The chapter 3 entitled «Patristics: End of the contempt for wealth and labour» (pp. 43-56, notes at pp. 249-252) appears for the first time. The author analyses the ideas and proposals of the Early Christian Fathers of the East for solving the problem of the extreme maldistribution of wealth. The Fathers considered the only vital concern of man to be life after death. The personal path to salvation involved a disciplined and austere pattern of behavior on this earth. The Christian, however, lived in a setting of civil government and specific social institutions. In a way, like other men, he needed to acquire the necessities of earthy life. The Fathers accepted the social and political institutions of their time as facts, substantially as unchangeable facts. They commanded the faithful to obey the civil authorities except when such obedience would involve a clear breach of divine law. Where such conflict of obligations did arise, the Fathers taught passive resistance, if necessary to the point of deliberate martyrdom. On the other hand, the Fathers never expressly recommended and often strongly warned against active participation by Christians in official life, military activities, or judicial functions, largely because such occupations often involved participation in pagan rites and ceremonials. The author interprets the main issues with which the Fathers have dealt: Wealth and Poverty, Work, Usury and Theodoretus' of Kyrrou provocative idea of the transgressive legislation of economic inequalities.

The ideas of the Scholastics on wealth and poverty is the theme of the fourth chapter, entitled «Medieval dualism: poverty as an ideal; wealth as a practical goal» (pp. 57-86, notes at pp. 252 -255). The author extensively analyses the ideas of specific Schoolmen on this main problem.

The influence of the Hellenic economic thought on the Italian humanists of the fourteenth and fifteenth centuries, at the Beginning of Renaissance, is well-documented in the fifth chapter, entitled «Italian humanism ignores economic development» (pp. 87-111, notes at pp. 256-259), which also appears for the first time. The author does not mention the Byzantine-Arab heritage. It is extraordinary uncommon that until then most of the histories of economics that give attention to the pre-Smithian background have ignored the economic thought of the Byzantine and Arab scholars, although the Mediterranean crucible was the parent of the Renaissance while Muslim learning in the Spanish universities was a major source of light for non-Mediterranean Europe<sup>7</sup>. Another motivation, and a bit more fundamental, has to do with the «gap» in the evolution of economic thought alleged by Joseph Schumpeter in his classic, *History of Economic Analysis*: «The Eastern Empire survived the Western one for another thousand years, kept going by the most interesting and most successful bureaucracy the world has ever seen. Many of the men who shaped policies in the offices of the Byzantine emperors were of the intellectual cream of their times. They dealt with a host of legal, monetary, commercial, agrarian and fiscal problems. We cannot help feeling

that they must have philosophized about those problems. If they did, however, the results have been lost. No piece of reasoning that would have to be mentioned here has been preserved. So far as our subject is concerned we may safely leap over 500 years to the epoch of St. Thomas Aquinas (1225-1274), whose *Summa Theologica* is in the history of thought what the southwestern spire of the Cathedral of Chartres is in the history of architecture<sup>8</sup>. Schumpeter classified several pre-Latin-European scholastic centuries as «blank», suggesting that nothing of relevance to economics, or for that matter to any other intellectual endeavor was said or written anywhere else. Such a claim of discontinuity is patently unattainable<sup>9</sup>. A collection of manuscripts concerning Aristotle's *Politics* and *Ethics* has been systematically studied by the Byzantine scholars<sup>10</sup>. The problem of the distribution of wealth and the fighting against poverty was a central issue in the Post-Byzantine Times<sup>11</sup>.

The social policy concerning the fighting of poverty in Spain and England during the sixteenth century is dealt with in the sixth chapter entitled «From alms to human capital. The poor in sixteenth-century Spain and England» (pp. 112-136, notes at pp. 259-262), which appeared first as a Working Paper in the Working Papers Series 27 (1999) of the International Centre for Economic Research of Torino. It is worth noting that the author recognizes the contribution of specific authors who are not known in the History of Economic Thought and provided ideas for the establishment of a welfare state.

The mercantilism in Spain is the theme of the seventh chapter entitled «Spain's unproductive consumption» (pp. 137-157, notes at pp. 262-268), which has first appeared under the title «Early Spanish Mercantilism: A first analysis of underdevelopment», in L. Magnusson, ed., *Mercantilist Economics*. Boston-Dordrecht-London: Kluwer, 1993. Spanish mercantilism emerged due to the realization that foreign goods were more competitive than domestic ones; that raw materials were being exported, to the great detriment of the economy; and that the country's productive structures and infrastructures were decidedly backward. The author analyzes the difference between the mercantilists of the seventeenth century who faced the problems of original accumulation and initial growth and the Spanish mercantilists who had a more complex task: to cope with the difficulties of a country which had experienced initial mercantile growth, followed by a period in which development was blocked, then by a long economic decline.

The next two chapters - the eighth chapter entitled «Expanding Production. A (fearful) hunger for goods» (pp. 158-178, notes at pp. 268-274) and the ninth chapter entitled «Productive and unproductive labour» (pp. 179-203, notes at pp. 274-277), which has been first appeared in Italian - consist of an unit, which deals with the problem of the accumulation of wealth, the evolution of the civilized society through the four-stages-theory, which was a common issue in the 18th century in Scotland and France<sup>12</sup>. The division of labour was also a product of the civilized society, and Perrotta analyzes the pre-Smithian theories on the accumulation of wealth.

The theory of foreign trade is the theme of the tenth chapter entitled «Foreign trade. Fostering productive consumption/productive labour» (pp. 204-222, notes at pp. 277-282), which has first appeared as « Is the Mercantilist Theory of the Favourable Balance of Trade Really Erroneous?», *History of Political Economy*, 1991/2. The pre-Smithian authors had nothing to do with the ideal-and ideological- contrast of the nineteenth and twentieth centuries on laissez-faire. They asked the government for an active, selective foreign trade

policy which would evaluate the convenience of hindering or encouraging trade on the merits of each particular commodity or sector. They encouraged the importation of raw materials and of skilled labour. The most of them condemned the importing of luxury goods or of finished products. They call for an increase in consumption, not only of the high classes but also of workers, in order to foster the productive potential of the nation.

The last chapter entitled «The Enlightenment Theory of Development. Consumption as an Investment» (pp. 223-243, notes at pp. 283-290), which first appeared as «The Pre-Classical Theories of Development», *History of Political Economy*, 1997/2. The Enlightenment solution to the problem of increased consumption was the most advanced point reached after a long period of evolution, and it defeated the age-old tradition, hostile to increasing consumption. The increase in consumption and wages allows a higher level of skill; this in its turn increases productivity, and therefore lowers the social cost of labour while increasing the production of wealth.

A comprehensive and analytical bibliography (pp. 291-363), which is divided into each chapter, distinguished in «Primary sources» and «Secondary sources», a Subject index (pp. 364-369) and a Name index (pp. 370-378) accompanies this well-prepared and weighty edition. The author has been highly successful in researching primary sources and developing upon them particular attention to the historical aspects of the spread of ideas. The contribution of Routledge editors is also to be praised, in that the publisher has decisively contributed in the research work done in connection to the ideas of wealth.

CHRISTOS P. BALOGLOU


Hellenic Telecommunications Organization, Athens

1. Cf. C. Baloglou, «The economic ideas in the pseudo-platonic dialogue "Eryxias or On wealth"» (in Greek with Summary in German), *Πλάτων* 42 (1990) 136-154.
2. Such treatises have been written, according to Diogenes Laertius, *Lives of Eminent Philosophers*, by Speusippus (IV 4), Xenocrates (IV 11), Aristotle (V 22), Theophrastus (V 47), the Cynic Diogenes (VI 80), the Stoics Dionysius (VII 167) and Sphaerus (VII 178) and the Epicureer Metrodorus (X 24).
3. I. von Arnim, ed., *Stoicorum Veterum Fragmenta*, vol. I. Lipsiae: Teubner, 1904[repr. 1964], F. 234.
4. Cicero, *De finibus malorum et bonorum* III 14,18 translates «προζόπτειν» as «procedere» and «processum habere». Cicero, Brutus 272.
5. L. Edelstein, *The Idea of Progress in Classical Antiquity*. Baltimore: John Hopkins Univ. Press, 1967, pp. 145-146, especially p. 146, n. 28.
6. Plutarch, *De cupiditate divitiarum* 8, 527A. Cf. also Plutarch, *Pelopidas* 3,2.
7. S. Todd Lowry, «Review: Yassine Essid, A Critique of the Origins of Islamic Economic Thought. Leiden: Brill, 1995», *History of Political Economy* 28 (4) (1996) 707-709, at p. 707.
8. J.A. Schumpeter, *History of Economic Analysis*. London: Allen & Unwin, 1954 [repr. with an Introduction by M. Perlman. London & New York: Routledge, 1994], pp. 73-74.
9. L. Baeck, «La pensee economique de l'Islam classique», *Storia del pensiero economico* 19 (1990) 3-19 ; S. M. Ghazanfar, ed., *Medieval Islamic Thought. Filling the 'Great Gap' in European Economics*. Foreword by S. Todd Lowry. London and New York: Routledge, 2003. Cf. C. Baloglou, «Schumpeter's «Gap», Medieval Islamic and Byzantine Economic Thought», *Journal of Oriental and African Studies* 12 (2003) 231-241.

10. A. E. Laiou, «Economic thought and ideology», A.E. Laiou, Editor-in-Chief, *The Economic History of Byzantium. From the Seventh through the Fifteenth Century. Vol. 3*, Washington D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2003, pp. 1123-1144 [Dumbarton Oaks Studies 39].

11. C. Baloglou, «Economic Thought in the Last Byzantine Period», S. Todd Lowry and Barry Gordon, eds., *Ancient and Medieval Economic Ideas and Concepts of Social Justice*. Leiden-New York-Koln: E. J. Brill, 1998, pp. 405-438; Idem, *Plethonic Economic Studies*. Athens: Eleftheri Skepsis, 2001.

12. S. Skinner, «Economics and History-The Scottish Enlightenment», *Scottish Journal of Political Economy* 12 (Febr. 1965) 1-22. R. L. Meek, «Smith, Turgot, and the 'Four Stages' Theory», *History of Political Economy* 3 (2) (1971) 9-27.

 **Δημητρίου 77. Χατζημιχαήλ, Δικηγόρου, Δ.Ν. «Ο Αποκλεισμός Εταίρου ΕΠΕ για σπουδαίο λόγο», Εκδόσεις Σάκκουλα» Α.Ε., Σελίδες: XXIII+368, Τιμή: 38,00 ευρώ.**

Κυκλοφόρησε από τις «Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.» (Αθήνα-Θεσσαλονίκη) το βιβλίο του κυρίου Δημητρίου Π. Χατζημιχαήλ, ΔΝ, Δικηγόρου, με τίτλο «Ο Αποκλεισμός Εταίρου ΕΠΕ για σπουδαίο λόγο».

Πρόκειται για μονογραφία εστιασμένη στη συστηματική ανάλυση της ρύθμισης που αναφέρεται στον αποκλεισμό του εταίρου στο δίκαιο της ΕΠΕ. Η εξέταση της ρύθμισης αυτής γίνεται υπό το πρίσμα του δισυπόστατου χαρακτήρα της, διότι αν και πρόκειται για ένα εταιρικό δικαίωμα που αποσκοπεί στην αποκατάσταση της εύρυθμης λειτουργίας της εταιρίας, εξεταζόμενο από την πλευρά του αποκλεισμένου εταίρου, οδηγεί στην πρόωρη και ακούσια κατάλυση της εταιρικής του ιδιότητας.

Το βιβλίο αποτελείται από ένα εισαγωγικό μέρος, δύο κύρια κεφάλαια, και ολοκληρώνεται με αναφορά στα συμπεράσματα και τις εκτιμήσεις νομοθετικής πολιτικής.


Στο **εισαγωγικό μέρος** ο συγγραφέας θέτει τις βασικές αρχές και τα καθοριστικής σημασίας ζητήματα ως προς τα οποία θα προσεγγίσει τα επιμέρους θέματά του. Προτάσσεται η εξέταση του σκοπού, της νομικής φύσης και του χαρακτήρα του αποκλεισμού ως *ultima ratio*, σκιαγραφείται η θέση και τα δικαιώματα του υπό αποκλεισμό εταίρου κατά την εξέλιξη της σχετικής διαδικασίας και εξετάζεται ο τρόπος ρύθμισης του θέματος από τις νομοθεσίες άλλων ευρωπαϊκών κρατών.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** αναλύονται και ερμηνεύονται σε 4 ενότητες οι προϋποθέσεις εφαρμογής του αποκλεισμού.

Το **δεύτερο κεφάλαιο** είναι αφιερωμένο στο στάδιο που ακολουθεί την έκδοση της δικαστικής απόφασης υπέρ του αποκλεισμού.

Στο **τελευταίο τμήμα**, έπειτα από μία συνολική αξιολόγηση των προϋποθέσεων εφαρμογής του αποκλεισμού, γίνεται η συναγωγή των συμπερασμάτων και διατυπώνονται οι προτάσεις του συγγραφέα. Συμπερασματικά, όπως καθιστά σαφές ο συγγραφέας, δεν είναι επιθυμητή ούτε η άμεση προσφυγή στον αποκλεισμό, χωρίς δηλαδή την προηγούμενη αναζήτηση άλλων ηπιότερων και εξίσου αποτελεσματικών μέτρων, ούτε όμως και η αποφυγή εφαρμογής του όταν αυτό επιβάλλεται από το εταιρικό συμφέρον.

Η εξαντλητική σε βάθος εξέταση όλων των επιμέρους ζητημάτων και η κριτική παράθεση της νομολογίας ελληνικών και αλλοδαπών δικαστηρίων καθιστούν το έργο μία τεκμηριωμένη μελέτη που προάγει την επιστήμη, εξίσου χρήσιμη για τον νομικό της πράξης και τον ερμηνευτή του δικαίου.

 **Σπύρου Ρεπούση, Οικονομολόγου, « Τ ρ α π ε ζ ι κ έ ς Π ι σ τ ο δ ο τ ή σ ε ι ς » , Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Σελίδες: XII+206, Τιμή: 22,00 Ευρώ.**

Κυκλοφορεί από τις «Εκδόσεις Σάκκουλα» Α.Ε. (Αθήνα - Θεσσαλονίκη) το βιβλίο του Οικονομολόγου κ. Σπύρου Ρεπούση, με τίτλο «Τραπεζικές Πιστοδοτήσεις».

Αφετηρία έκδοσης του βιβλίου αποτέλεσε η συνεχιζόμενη ανάπτυξη των τραπεζικών πιστοδοτήσεων στην Ελλάδα.

Το βιβλίο απαντάει σε σημαντικά ερωτήματα που συνδέονται με τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιχειρηματικές τραπεζικές πιστοδοτήσεις, τις εγγυητικές επιστολές, τις ενέγγυες πιστώσεις καθώς και με ιδιαίτερες μορφές πιστοδοτήσεων όπως είναι τα κοινοπρακτικά και ομολογιακά δάνεια, τα πιστοδοτικά όρια αγοράς επιταγών, οι πιστοδοτήσεις σε δήμους - κοινότητες κ.τ.λ. Εξηγεί τους τρόπους αξιολόγησης των υποψηφίων δανειοληπτών, τις παρεχόμενες μορφές εγγυήσεων, εξασφαλίσεων και καλυμμάτων καθώς και τις συμβάσεις που υπογράφονται.

Απαντάει επίσης σε ερωτήματα που συνδέονται με την καταναλωτική πίστη και τις διάφορες μορφές της καθώς και με την στεγαστική πίστη, που αφορούν κυρίως τους ιδιώτες - νοικοκυριά.

Σε όλα τα ως άνω θέματα προτείνονται και οι σχετικές δυνατότητες επίλυσης των όποιων θεμάτων δημιουργούνται.


Αντικείμενο του βιβλίου αποτελούν επίσης ο τρόπος παρακολούθησης των προβληματικών απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις και ενέργειες επιδίωξης είσπραξης αυτών. Τέλος, πραγματεύεται τις ευκαιρίες εργασιακής απασχόλησης στο χώρο των τραπεζικών πιστοδοτήσεων στην Ελλάδα, ενώ σημαντική αναφορά γίνεται και σε θέματα προστασίας του καταναλωτή και των συναλλασσομένων.

Ειδικότερα το βιβλίο αποτελείται από εννέα (9) κεφάλαια που αφορούν στις εξής ενότητες

- Χρήμα - Τράπεζες και Είδη Τραπεζικών Κινδύνων
- Καταθέσεις - Χορηγήσεις - Αποδοτικότητα
- Βραχυπρόθεσμος Επιχειρηματικός Δανεισμός
- Μακροπρόθεσμος Επιχειρηματικός Δανεισμός
- Εγγυητικές Επιστολές, Ενέγγυες Πιστώσεις και Σύνδεση με Εισαγωγικές και Εξαγωγικές Δραστηριότητες.
- Λοιπές Μορφές Επιχειρηματικών Τραπεζικών Πιστοδοτήσεων.
- Καταναλωτική και Στεγαστική Πίστη Ιδιωτών, Ασφαλιστικές Εργασίες και Λογιστική Τραπεζικών Πιστοδοτήσεων.

- Προβληματικές Απαιτήσεις από Πιστοδοτήσεις.
- Απασχόληση στον Χώρο των Πιστοδοτήσεων και Θέματα Προστασίας Καταναλωτή και Συναλλασσομένων.

Το έργο ολοκληρώνεται με αναλυτική καταγραφή της πλούσιας βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας του, προς διευκόλυνση του αναγνώστη. Απευθύνεται σε τραπεζικούς υπαλλήλους, τραπεζικά στελέχη, οικονομολόγους, οικονομικούς και νομικούς συμβούλους. Απευθύνεται επίσης και σε ιδιώτες και επιχειρήσεις που επιθυμούν καθημερινά να ενημερωθούν για τις τραπεζικές πιστοδοτήσεις (χρηματοδοτήσεις) και τον τρόπο λειτουργίας τους στην Ελλάδα.

 **P. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Α.Π.Θ., «Αεροπορική Μεταφορά Επιβατών», Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Σελίδες XXI+348, Τιμή: 36,00 Ευρώ**

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιείται κατά τρόπο συστηματικό την «Αεροπορική μεταφορά επιβατών», όπως αυτή διαμορφώνεται κατά την Διεθνή Σύμβαση του Μόντρεαλ του 1999, κατά το εθνικό του Κ.Α.Δ. και κατά το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο. Η διάταξη της ύλης αναδεικνύει τον συσχετισμό των διατάξεων της Διεθνούς Σύμβασης του Μόντρεαλ με τις κοινοτικές ρυθμίσεις, οι οποίες παραμερίζουν τελικά τις διατάξεις του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου αναφορικά με το ζήτημα της ευθύνης του αεροπορικού μεταφορέα επιβατών και αποσκευών.

Αναλύεται διεξοδικά ο τρόπος διαμόρφωσης της σύμβασης αεροπορικής μεταφοράς κατά την διεθνή σύμβαση και τους κοινοτικούς κανονισμούς, το σύστημα ευθύνης του αεροπορικού μεταφορέα επιβατών στο πλαίσιο της διεθνούς σύμβασης του Μόντρεαλ, το οποίο επεκτείνεται με το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο τόσο στα κράτη μέλη της Ε.Ε. όσο και στο εσωτερικό κάθε κράτους - μέλους, επιδιώκοντας την επίτευξη μοναδικής ομοιομορφίας σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο καθώς και ζητήματα προστασίας του επιβάτη ως καταναλωτή και ασφάλισης αστικής ευθύνης του αεροπορικού μεταφορέα έναντι των επιβατών.

Συστηματικά αναλύεται και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ενδοκοινοτικών μεταφορών μετά την ελευθέρωση των αεροπορικών μεταφορών και τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς σε αυτόν τον τομέα με βάση τις θεμελιώδεις ελευθερίες της Συνθήκης καθώς και το κοινοτικό πλαίσιο για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών τόσο μεταξύ των κρατών - μελών της Ε.Ε. όσο και στο εσωτερικό κάθε κράτους - μέλους με προοπτική εφαρμογής τους και στις σχέσεις της Κοινότητας με τρίτες χώρες.